

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@govsec.fi

3.5.2022

Viite: VN/6121/2021-SM-25

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos
Osoite: Palovahti 3, 60100 Seinäjoki

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain ja siihen liittyvien laki muuttamisesta. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos haluaa kiinnittää lain valmistelussa lisähuomiota seuraavasti:

Sujuvan yhteistoiminnan varmistaminen

Hätäkeskustoiminta edellyttää hätäkeskuspalveluja ja niihin liittyvää pelastustoimen, poliisin, sosiaali- ja terveystoimen viranomaisen ja Rajavartiolaitoksen välittömiä toimenpiteitä edellyttävien tehtävien hoitamista Hätäkeskuslaitoksen tuella lain 2 § määritelmän mukaisesti.

Hätäkeskustoiminnan hyvä laatu edellyttää erityisen hyvää ja sujuvaa yhteistyötä viranomaisten välillä. Hätäkeskustoiminta on kokonaisuus. Kokonaisuuden huomioon ottaminen edellyttää myös toiminnan kehittämisen osalta yhteistyötä viranomaisten kesken. Yhteistyö edistää tietojen vaihtamista, eri osapuolten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista ja toimintojen sekä työtapojen yhteensovittamista.

Tähän perustuen esitämme lain 4 § 1 mom. kohdan 4) muuttamista muotoon:

4) hätäkeskuspalveluihin liittyvien tehtävien ja toimintatapojen kehittäminen, kouluttaminen ja valvonta yhteistyössä hätäkeskustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Päivystystehtävää suorittavan henkilön harkintavalta

Osa hätäilmoituksista on sisällöltään selkeästi ilkeävaltaisia tai tahallisesti viranomaisia harhaan johtavia. Tahallisesti harhaanjohtavia ilmoituksia voidaan käyttää myös vaikuttamisessa viranomaisten tehokasta toimintaa vastaan.

Hätäilmoituksen sisältö voidaan päivystystehtävää suorittavan henkilön toimesta arvioida olevan perätön myös muista syistä, esimerkiksi ilmoittajan selkeästi

alentuneen psyykkisen toimintakunnon vuoksi. Hätäpuhelun sisältö ja ilmoittajan kertomus on tällöin arkijärjellä arvioiden selkeästi epäuskottava ja epälooginen.

Osa hätäilmoituksen havainnoista voivat myös olla hyvin epävarmoja. Ilmoittajan havainto on tehty esimerkiksi kaukaa ja havainto on hyvin epävarma tai tieto on saatu useiden välikäsien kautta, jolloin tiedon luotettavuus saattaa olla alentunut.

Päivystäjälle tulee varmistaa lainsäädännössä riittävä harkintavalta tiedon luotettavuuden arvioimisessa. Päivystäjän harkinnan perusteella epäluotettavaksi arvioidusta ilmoituksesta yhteistyöviranomaiselle välitettävän tehtävän kiireellisyyttä tai tehtävän vakavuuden astetta tulee voida suhteuttaa hätäilmoituksen luotettavuusarvioon. Hätäkeskuspäivystäjän tulee voida perustellulla harkinnalla alentaa ilmoituksesta seuraavien viranomaistoimenpiteiden mittasuhteita tai päivystäjän tulee voida tehdä 12 § 1 mom kohdan 5) mukainen ratkaisu, ettei hätäilmoitus edellytä hälyttämistä tai tehtävän välittämistä.

Hätäpuhelujen käsitleminen edellyttää aina myös harkinnan käyttämistä, vaikka lainsäädäntö tai viranomaisten antamat ohjeet eivät harkinnan käyttämistä suoranaisesti käsittele. Harkinnan käyttäminen ei tule tarkoittaa tarpeetonta riskinottamista päivystäjän toimesta. Harkintaa käyttämällä on mahdollista vähentää viranomaisilta selkeästi tarpeettomia tai laajuudeltaan ylimitoitettuja hälytystehtäviä, mahdollistaen avun paremman kohdentumisen sitä tarvitsevalle. Harkinnan käyttäminen voi myös olla keino estää vaikuttamisyritykset viranomaistoimintaa kohtaan. Harkintamahdollisuuden kirjaaminen lakiin parantaisi myös päivystäjän oikeusturvaa.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävät

Ehdotetun lainsäädännön kokonaisuus jättää epäselväksi osan Hätäkeskuslaitokselle jo pitkäaikaisesti kuuluvista tehtävistä. Hätäkeskuslaitos ylläpitää rekisteriä hätäkeskuksen valvontaan kytketyistä automaattisista ilmoitinlaitteista. Pelastustoimialaan kuuluvia ilmoitinlaitteita ovat esimerkiksi automaattiset paloilmoitinlaitteet, automaattiset sammutuslaitteet, automaattiset vaarallisen kaasun vuodonilmaisujärjestelmät ja merkittävää riskiä muodostavien kohteiden muut tekniset hälytysjärjestelmät. Viimeksi mainittuja ovat esimerkiksi suurten lentokenttien lennonjohdon ja kemianteollisuuden valvomoiden hätäkeskuksen valvontaan kytketyt hälytystoiminnot ("vaara- ja hätätilanteiden painonapit"). Lisäksi hätäkeskus valvoo ulkoisen säteilyn annosnopeuden mittaamiseen liittyvää järjestelmää.

Edellä mainituista laitteista tulevien hälytyssanomien perusteella suoritetaan pelastustoimen yksiköiden hälyttämistä pelastuslaitosten antamien ohjeiden mukaisesti. Hätäkeskuslaitos on toiminut rekisterinpitäjänä ilmoitinlaitteiden teknisten ja myös ilmoitinlaitteen hallintaan liittyvien tietojen osalta. Hätäkeskuslaitos ylläpitää kaikkien ilmoitinlaitteiden osalta reaaliaikaista tilannekuvaa ilmoitinlaitteiden valvontatilan osalta.

Esitämme, että edellä kuvattu asiakokonaisuus säädetään ilmoitinlaitteiden hallinnollisia toimintoja lukuun ottamatta hätäkeskuspalveluihin kuuluvaksi kiireelliseksi tukipalveluksi. Ilmoitinlaitteista tuleva hälytyssanoma tulee rinnastaa hätäilmoitukseen sen käsittelykiireellisyyden osalta.

Viranomaisen tiedonsaantioikeus

Pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeus Hätäkeskuslaitoksen ylläpitämästä hätäkeskustietojärjestelmästä arvioidaan olevan voimassa olevassa lainsäädännössä riittämätön. Esitetty lakimuutostyö ei kaikilta osin korjaa tilannetta. Arvioimme, että etenkin pelastuslain 12 §:n soveltamisalaan kuuluvat hätäkeskukseen kytketyt laitteet eivät kaikkien pelastusviranomaisen lakiin perustuvien tehtävien osalta tule riittävästi huomioiduksi lakimuutoksessa.

Pelastusviranomaisen tiedonsaantioikeus ei tule varmistetuksi etenkin pelastuslain 78 §:n mukaisten valvontatehtävän suorittamisen osalta. Pelastusviranomaisen ei lakimuutoksessa saisi oikeutta valvontatehtävän suorittamiseksi saada pelastuslaki 12 § mukaisten laitteiden hätäkeskukseen tietojärjestelmään kirjattuja tietoja ja valvoa niiden oikeellisuutta tai arvioida paloilmoitinlaitteen toimintakuntoisuutta esimerkiksi lokirekisteriin ilmoitinlaitteesta kirjattujen tietojen avulla.

Pelastusviranomaisen valvontatehtävän laadukas suorittaminen edellyttää muun muassa mahdollisuutta valvoa ilmoitinlaitteen nimi- ja osoitetiedot, ilmoitinlaitteen tarkka maantieteellinen sijaintitieto hätäkeskustietojärjestelmässä, ilmoitinlaitteen vastuuhenkilöiden tiedot ja ilmoitinlaitteesta lokirekisteriin kirjautuneet tiedot. Edellä mainituilla asiakohdilla on merkitystä hätäkeskuksen valvonnassa olevan laitteen teknisen toimintakyvyn valvomiseen ja arvioimiseen sekä varmistamiseen. Edellä kuvatut asiat liittyvät olennaisesti myös oikean pelastusyksikön hälyttämiseen, kiireellisen pelastustehtävän mahdollisimman sujuvaan hoitamiseen sekä viime kädessä asiakkaan saaman palvelun nopeuteen ja laatuun. Huonosti toimiva laite aiheuttaa lisäksi erheellisiä paloilmoituksia, joiden hälytystehtävät kuluttavat pelastuslaitosten resursseja.

Vastaavasti kuten edellä, ei myöskään Laki pelastustoimen laitteista 10/2007 7 ja 13 § mukaista tehtävää hoitavan tarkastuslaitoksen tarkastajan ole mahdollista tarkastustehtävän suorittamiseksi saada hätäkeskuksen tietojärjestelmästä tarkastuksen sisältöön vaikuttavia tietoja. Edellä mainittu vaikeuttaa tarkastuslaitoksen työtä ja aiheuttaa tarkastustyön laadullista heikkenemistä, jolla on edelleen vaikutusta pelastuslaitoksen suorittamien pelastustehtävien hoitamiseen ja pelastusviranomaisen valvontatehtävän hoitamiseen.

Pelastuslaitokset laskuttavat pelastuslaki 96 § 1 mom 2) kohtaan (ERHE-prosessi) perustuen paloilmoittimen haltijaa toistuvasta hätäkeskuksen valvontaan liitetyn paloilmoittimen erheellisestä hälytyksestä. Hätäkeskuslaitoksella on solmittuun valvontasopimukseen perustuen tieto ilmoitinlaitteen haltijasta ja laskutusosoitteesta. Pelastuslaitoksilla ei ole käytettävissä kyseisiä tietoja, koska pelastuslaitos ei ole paloilmoittimen valvontasopimuksen sopimusosapuoli. Hätäkeskuslaitos ei nykyään

luovuta kyseistä tietoa pelastuslaitoksen käyttöön. Lakimuutos ei mahdollista tiedon luovuttamista jatkossakaan. Este tiedon luovuttamisessa vaikeuttaa ja hidastaa pelastuslaitoksen hallinnollista työtä. Yhteinen rekisteri laskutusosoitteista tai mahdollisuus tiedon luovuttamiseen tehostaisi viranomaisten tehokasta yhteistoimintaa.

Esitämme pelastuslain 89 § tai Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain 20 § tarkentamista siten, että pelastusviranomaisella on oikeus pelastuslain 78 § mukaisen valvontatehtävän suorittamista ja pelastuslaki 96 § mukaista laskutusta varten tai pelastustoiminnan suunnittelemiseksi saada hätäkeskustietojärjestelmästä tietoja hätäkeskuksen valvonnassa olevien pelastuslain 12 § ja laki pelastustoimen laitteista soveltamisalaan kuuluvien teknisten järjestelmien tietojen osalta muiden säädösten sitä estämättä.

Esitämme lisäksi, että lainsäädäntöä muutetaan tarvittavilta osin siten, että tarkastuslaitoksen on oikeus saada hätäkeskuksen valvonnassa olevasta laitteesta hätäkeskustietojärjestelmään kirjatut tiedot Laki pelastustoimen laitteista 10/2007 7 ja 13 § mukaista valvontatehtävää suoritettaessa.

Hätäkeskuslaitoksen tiedonsaantioikeus

Laki hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta 19 § 1 mom 5) antaa Hätäkeskuslaitokselle mahdollisuuden saada tietoja pelastuslain 93 § mukaisesta valvontarekisteristä.

Kiinnitämme lainsäätäjän huomiota siihen, että kyseinen valvontarekisteri on nykyisin hajautuneena pelastuslaitoskohtaisiin rekistereihin. Mahdollisuutta teknisen käyttöyhteyden muodostamiseen Hätäkeskuslaitoksen käyttöä varten ei ole nykyään olemassa. Nykyisten valvontarekistereiden ylläpidon osalta ei ole myöskään varauduttu siihen, että pelastuslaitoksen toimintaan nähden ulkopuolisille toimijoille olisi varattu maksullisia lisenssejä järjestelmän käyttämiseksi. Etenkin suuremman lisenssimäärän hankkiminen jokaisen pelastuslaitoksen toimesta ja teknisen käyttöyhteyden luominen valvontarekisteriin edellyttää taloudellisia ja toiminnallisia resursseja.

Valvontarekisterin uudistamiseksi on parhaillaan menossa erillinen hanke. Hankkeen myötä tilattavaan keskitettyyn tietokantaan perustuvan OE-sovelluksen osalta tulisi varmistaa mahdollisuus Hätäkeskuslaitoksesta suoritettavaan käyttöön ja varmistaa mahdollisesti tarvittavien lisenssien riittävyys.

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Pelastuslaki 41 §: *"Jos viranomaiset virkatoimiensa yhteydessä havaitsevat tai muutoin saavat tietää rakennuksessa, asunnossa tai muussa kohteessa ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin, heidän tulee mahdollisten salassapitosäätöjen estämättä ilmoittaa asiasta alueen pelastusviranomaiselle."*

ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS -LIIKELAITOS

Hätäkeskuslaitos ei ole tulkinnut lakia siten, että sen tulisi ilmoittaa pelastusviranomaiselle, mikäli hätäkeskukseen kytketty ilmoitinlaite tai sammutusjärjestelmä olisi toimintakunnoltaan merkittävästi alentunut. Tämä saattaa ilmetä esimerkiksi toistuvina laitevikailmoituksina tai säännöllisen testaamisen laiminlyöntinä sekä ilmoitinlaitteen vastuuhenkilötietojen vanhentumisena.

Pelastusviranomaisen ei ole mahdollista saada edellä mainittua tietoa ilman Hätäkeskuslaitoksesta tehtävää ilmoitusta. Ilmoitusten perusteella pelastusviranomaisen olisi mahdollista reagoida nykyistä tehokkaammin valvontakohteen kohonneeseen riskitasoon pelastuslaki 78 § mukaisessa valvontatehtävässä.

Esitämme, että Hätäkeskuslaitoksen velvollisuutta pelastuslaki 41 § mukaisen ilmoituksen tekemiseen täsmennetään lainsäädännössä kattamaan edellä kuvatut turvallisuusjärjestelmien vakavat ongelmatilanteet.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen puolesta

Valmistelija

Matti Hietalahti
palopäällikkö
040 774 8418

Harri Setälä
pelastusjohtaja
050 345 9891